

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kong Knud den Helliges Levnet (af Knytlinge-Sage)", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1816_297_7-com-root.pdf (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

død.

dvs. datter.

således videre.

mod øst.

opfostret.

elskelig, elskværdig.

temmelig, tilstrækkelig.

hændte det.

agtværdige mænd; danske mænd.

underdanighed.

vist; ydet.

endnu.

dvs. arildsloven, den ældgamle lov.

agtværdige mænd; danske mænd.

kårer, vælger.

afgøre; fordele.

da.

talt ud.

elskelighed, elskværdighed.

gjort til lov.

gammel skik, hvormed de tilstedeværende på tinget lod deres våben lydeligt berøre hinanden og derved gav en vedtagelse retsgyldighed.

kåre, vælge.

dansk konge.

også.

prøvet.

krigsfærd.

kårer, vælger.

således.

havde taget ophold (og lod sig bespise).

logi.

død; sygdom til døden.

(historiske) kilde.

ligtoget.

nødvendigvis.

kræve.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. fyrretyvende.

død.

nådig, mild.

også.

uforfærdet; frejdig.

kriger, helt.

lovord, lovprisning.

fordeler.

i landet.

krigere, helte.

dvs. od og ægge, sværdenes spids og skær.

den danske konge.

frakende, nægte.

bryst, brystkasse.

endda, alligevel.

blinkede (blev bange).

gjorde sit bedste, anstrengte sig af alle kræfter.

dvs. arildsloven, den ældgamle lov.

nærmest (i arvefølgen).

felttog, krigstogt.

et tabt kvad om Knud den Hellige digtet af den islandske skjald Kalv Månessøn.

forhandlet.

da.

meget lang.

kåre, vælge.

bedste, mest tiltalende; se også fodnoten.

ydre og indre dannelse.

angelsak., at vide (egl. cnāwan).

her: sørøvere (primært fra Venden).

krig.

oldisl., der.

oldisl., land og lov.

også.

dvs. arildsloven, den ældgamle lov.

beklageligvis.

kårer, vælger.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. arildslov, ældgamle lov.

stormænd.

oldisl., kongens broder.

sagaskriveren; forfatteren af sagaen.

besværlighed, knibe.

kåre, vælge.

nærmest (i arvefølgen).

stormændene.

forhandlet.

således.

dvs. af vejen.

forhandle; holde ting.

hemmeligt ting, skjult ting.

forhandle.

stormænd.

kåret, valgt.

såret.

blodrød.

stormænd.

hang sådan sammen, var klart.

kåret, valgt.

besvær.

siger (det) sig selv.

løfte aflagt under ed.

danske stormænd.

dvs. røgtede sit ærinde; udførte sin opgave.

våbenmagt.

må dømme (optativ)

under ed.

enighed, forståelse.

trone.

stiltfærdig; sagtmødig.

jævn, almindelig.

blød og flad slibesten.

hvæssesten, slibesten.

død; dødelige sygdom.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kongegerninger.

død.

stormænds.

kåret, valgt.

jeres.

hvæssesten, slibesten.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.818, og Grundtvig 1845, nr. 2.347.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, og Grundtvig 1845, nr. 1.750.

dvs. arildsloven, den ældgamle lov.

forpligtelser; afgifter.

larm; højrøstet tom tale.

vide af, kendes ved.

blev færdige med at knurre; havde brokket sig.

synes om.

har min ejendom i fred for jer.

nuvel.

hallænder.

binde ved et græsningssted.

led overlast, blev straffet.

dvs. al den stund.

Hallænderne.

bekræfte det mundtlige løfte med håndslag; love højt og helligt.

irriteret ham mest, ærgret ham mest.

afholdt retssager.

dvs. syntes.

klogt, rådsnart.

da.

erfaret, hørt.

klogere.

hallænderne.

have den i fred for jer.

nuvel.

godt.

hævder.

fuldstændigt, helt og aldeles.

dvs. lukkede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

så kunne de alle.

havde ikke gavn af, havde ikke fortjeneste af.

Hallænderne.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 1.532.

forstyrrelser af statens orden.

upassende adfærd, uanstændighed.

her: sørøvere fra østersøregionen.

folk fra øst, her østersøregionen.

kraftigt.

slå sig ned; få fred.

forstyrre, angribe.

sunde og bælder.

krigsfærd.

i sandhed skyldig.

her: sørøver.

frit tilgængelige.

ejendele; kostbarheder.

dvs. ty; tage hen, komme.

bestemme over, have magten over.

også.

i tjeneste; ved hoffet.

grim, hæslig.

krav om.

Sagaen kalder Knuds svigerfar Balduin. Knuds svigerfar var dog Robert 1. Friseren.

dvs. datter.

dvs. fager.

nogensinde.

hushovmester.

befalede (gl. præteritum).

ganske, aldeles.

således.

også.

manerer, opførsel.

dvs. al den stund.

overhoved, øverste.

dvs. stedes, bringes.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

endda.

har (gl. præsens).

vidnesbyrd om særlig nåde, gunst (hos kongen).

uret.

gik på række; fulgte efter hinanden.

således.

vennetjeneste, tjeneste som bevis på venskab.

lod til, så ud til.

dvs. hellere.

frem.

udstrakt, vidtrækkende.

her omtrent.

nord til syd.

landtange.

adskillelsen.

dvs. by som hedder.

områder, der skulle udrede et skib med besætning.

ærkebispesædet.

krig, krigstogt.

bemærkelsesværdige.

øer.

også.

således.

ærkebispesædet.

gårde ejet af kongen, hvorpå han kunne tage ophold, når han rejste rundt i landet.

vidtrækkende.

egne, landsdele.

den danske konge.

mening, betydning.

her: sø.

fineste slags.

gårde ejet af kongen, hvorpå han kunne tage ophold, når han rejste rundt i landet.

stormand.

er (2. person singularis).

mangler ikke mod, tapperhed.

ydelse til hærens eller flådens udrustning.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gårde ejet af kongen, hvorpå han kunne tage ophold, når han rejste rundt i landet.

stormand.

dvs. vikingetogt, sørøvertogt.

handlemåde, optræden.

afskedige.

dvs. togt.

skib med lederen ombord.

det vendiske skib.

hærlederen.

da.

spektakel, forvirring.

dvs. drikken, drikkevarerne.

den største del.

handlemåde, optræden.

rundt omkring i landet.

lovpriste.

tilnavn, øgenavn.

hædrende, ærefuldt.

dvs. togt.

postyr.

møje.

forbrudt dig mod mig; gjort dig skyldig til at miste hos mig.

få.

syndsforladelse, absolution.

forberedte om foråret.

da.

dvs. talte.

dvs. taltes.

dvs. vikingetogt, sørøvertogt.

indbragte.

da.

erfarede.

meget.

uorden.

indkaldte.

her: sørøver.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

gøre sig mere bemærket, slå sig større op.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 3.578, og Grundtvig 1845, nr. 1.085.

vredt.

er (2. person singularis).

bryder jeg mig.

sørge for mit eget underhold.

gøre dig sådan til.

er (2. person singularis).

en grad til, mere til.

er (2. person singularis).

egen gård (som han selv ejede).

plejen af kongens gårde og interesser.

ansatte mænd; livvagter.

dvs. datter.

erfarede.

hverken.

anede, formodede.

stormænd.

af fornem slægt.

dvs. datter.

littede Knud anker, satte Knud sejl.

da.

blive klar.

gang.

dvs. vikingetogter, sørøvertogter.

rigeligt, mere end nok.

gjorde ham kun utilpas.

endnu.

dvs. staldbrødre, hird.

undslippe.

da.

hærleder.

mildt, fredeligt.

tvinges.

dvs. staldbrødre, hird.

det var foregået.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

pressede på.

blev tvunget, lod sig tvinge.

tilbage.

da.

fortabt, gjort dig skyldig til at miste.

døm (imperativ pluralis).

forbrydelse.

højtansete, agtede.

tilbød som erstatning.

erfares, hedde sig.

således.

oldisl., 'bagefter at have ernæret sig næsten udelukkende af det' (Ægidius 1977, s. 60).

ødelagt.

stormænd.

"Kong Knud den Helliges Levnet" blev trykt i to dele i de to første hæfter af *Danne-Virke* bind 1.

et krigstogt til udlandet.

gøre krav på.

krigstogt.

oldisl., 'ser Os ud til at være lagt lovende an' (Ægidius 1977, s.61).

sikker.

oplever, vil leve til.

rådet bod på.

udrustet, udstyret.

krigstogt.

mangler.

krigstogt.

hvordan.

krigstogt.

jf. ordsproget 'Gud råder for lykken'; Mau 1879, nr. 5.859, og Grundtvig 1845, nr. 1.682. 'Saa' betyder således, og 'raade' betyder må råde (optativ).

krigstogt.

krigstogtet.

befaling, bud fra kongen.

skaffe; udruste.

belavede, forberedte.

stormand.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

kurs.

erfaret, hørt.

pålidelige budbringere.

dvs. syntes.

til pynt.

dvs. syntes.

stormændene.

bestemme over; stå for.

oldisl., 'ikke faste på marken' (overs. GV).

betyde.

tag (imperativ pluralis).

bind (imperativ pluralis).

før (imperativ pluralis).

vogt (imperativ pluralis).

slipper bort.

hvorfor.

Sagaen kalder Knuds svigerfar Balduin. Knuds svigerfar var dog Robert 1. Friseren.

hilse og spørge.

tog ordet.

rimelig, gyldig.

har i sinde, er af natur.

dvs. røgtede.

Sagaen kalder Knuds svigerfar Balduin. Knuds svigerfar var dog Robert 1. Friseren.

dvs. bestyrkede.

hastigt.

godt.

erfarer, hører om.

frataget.

stormand; hærfører.

stormændene.

ganske sikkert.

stormændene.

jf. ordsproget 'bær ikke hjertet på tungen, men tungen i hjertet', Mau 1879, nr. 3.769, og Grundtvig 1845, nr. 1.124.

stormænd.

krigstogt.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

tilladelse til at rejse hjem.

krigstogt.

råb, brøl.

øgenavn for nordmanden.

endnu.

krigstogtet.

når.

mandigt, modigt.

hærleders.

fortjent.

drag (imperativ pluralis).

stukket til søs.

fornem(me) gave(r).

dvs. talte.

undgælde, bøde.

stormænd; hærledere.

tiltalende for bønder, noget, som bønder giver agt på.

dvs. talte.

til rette.

i alt fald.

gik (gl. præteritum).

idømte dem.

dvs. syntes.

straffe.

straf.

dvs. syntes.

stormændene.

rigeligt.

dvs. voksede.

danske konger.

beordre, påbyde.

husly.

så meget længere.

der var behov.

råds- og retsmøder i herrederne.

kloge, kyndige.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

var (gl. præteritum pluralis).

være studse; være for store på den.

stormænd.

af fornem slægt.

embedsmænd, ledere i syssellet.

oldisl., bede dvs. kastreret vædder.

oldisl., tønne, beholder.

erfaret, hørt.

rejser gennem; overfalder.

får det værst selv.

mere lig.

stormænd.

var (gl. præteritum pluralis).

rimelig, gyldig.

dvs. knægtet, undertrykt.

i hvert fald.

nem at komme.

råd mod ulykker; jf. ordsproget 'der er råd mod uråd', Mau 1879, nr. 7.591, og Grundtvig 1845, nr. 2.114.

ligger mig på sinde; foruroliger mig.

fæste lid.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 6.189, og Grundtvig 1845, nr. 1.750.

ordet.

krænkelser, skader.

dvs. tilstede.

enstemmigt.

holder os samlet.

dvs. hellere.

erfarede.

henvisning til Suhms *Historie af Danmark*, bind 4, s. 681; T. er forkortelse af tome, dvs. bind.

på besøg, gæst.

indad mod vest.

opgave, mission.

erfaret, hørt.

oprør.

opførte sig.

dvs. stillede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

dvs. godtfolk.

nøjagtigt, så sikkert.

ordet.

glæd (imperativ pluralis).

er uforsigtige, vover for meget.

i hvert fald.

med sikkerhed.

prøv (imperativ pluralis).

store ord; tydelig tale.

forsøge.

skulle rose.

på.

dvs. al den stund.

dvs. lod.

forsøger at dræbe dem.

vilje.

en hård medfart, skader.

det hele.

sendebud.

bære skjold mod egne landsmænd; begå forræderi.

bankes, gives et nederlag.

oldisl., nordpå til Fyn.

kurs, vej.

skal skilles (optativ).

skal gå (optativ).

med ni mænd.

erfarede.

trængte sig på, blandede sig.

vide.

tale lige ud; tale højt og klart.

sikkert.

gør (imperativ pluralis).

vend (imperativ pluralis).

hastigt, hurtigt.

dvs. forræderisk.

hærleder.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

lad (imperativ pluralis).

gerninger, handlinger.

jf. ordsproget Mau 1879, nr. 9.911, og Grundtvig 1845, nr. 2.630.

bagtaler, taler nedsættende om.

fornærmet; gjort vred.

agtværdige mænd; danske mænd.

betænk (imperativ pluralis).

overvej (imperativ pluralis).

med sikkerhed.

kort.

prøve kræfter.

således.

stædigere, trodsigere.

hav (imperativ pluralis).

kvikke, raske.

hold (imperativ pluralis).

med sikkerhed.

dvs. remset.

det hele.

bryd (imperativ pluralis).

færden, optoget.

på besøg, gæst.

gård ejet af kongen, hvorpå han kunne tage ophold, når han rejste til den del af landet.

med det samme.

stormænd.

meget, i høj grad.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 5.465, og Grundtvig 1845, nr. 1.598; god betyder nem.

stormænd.

bekendte.

vestpå.

endnu.

stormændene.

strengt, bestemt.

Sagaen kalder Knuds svigerfar Balduin. Knuds svigerfar var dog Robert 1. Friseren.

kostbarheder; smykker.

tog ophold.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

skal der.

med sikkerhed.

hørt om.

bekendte, hvad angår list.

våbenfælle.

stormænd.

tog tankeløst afsted, bar os tåbeligt ad.

er blevet slået ihjel.

gik deres vej.

det hele.

overhovedet.

dvs. stedtes.

erfaret, hørt.

stormænd.

deri.

ussel gerning, forbrydelse.

argumenter.

hensigter, planer.

se (imperativ pluralis).

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.614, og Grundtvig 1845, nr. 409.

optrådt meget bedre.

stormænd.

erfares, hedde sig.

ordsprog, jf. Grundtvig 1845, nr. 1.682.

stå til regnskab, stå for retten.

straks.

er (2. person singularis).

bemærkelsesværdigt.

oldisl., Odins ø.

Odins vi, dvs. Odins helligsted.

tog logi.

på et tidspunkt.

om.

tvinge vores vilje igennem.

havde logi.

standsede.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

havde logi.

ting, forsamling der holdes på stående fod uden forvarsel.

for at.

virkelig.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 4.990, og Grundtvig 1845, nr. 2.454; om det, der er hurtigt overstået.

stormænd.

trække dem således rundt ved næsen; opføre sig således hensynsløst over for dem.

overhoved.

omgængelig.

lade hånt om os, behandle os overlegent.

talt ud.

behages, fornøjes.

dvs. talte.

var store i munden.

således.

for at.

dvs. synge.

tåbelighed, letsindig handling; svaghed.

hvad klokken har slået.

galoperer (i høj fart).

dvs. hellere.

for brystet.

hvornår.

mandigt.

agtværdige mænds; danske mænds.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 10.278, og Grundtvig 1845, nr. 1.090.

uden at forklejne hver brav mand.

glasvinduer.

da.

trak af, afklædte sig.

i nød.

skal ikke bralre.

bondeknolde med flødeskæg; grønskollinger.

give sig i kast.

ærmeløs kjortel af silke, silkebeklædning uden ærmer, der dækker overkroppen.

så mange desto flere.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

forsøge at trænge ind.

dvs. hvilede, udhvilede.

afsindige, ude af jer selv.

dvs. syntes.

glasvinduerne.

ligesom, i takt med.

kordøren, åbningen fra kirkeskibet til koret.

dvs. staldbrødre, våbenfæller.

vinduerne.

også.

kordøren, åbningen fra kirkeskibet til koret.

dvs. staldbrødre, våbenfæller.

ønskede ond sygdom måtte ramme dem (epilepsi, syfilis, pest el. lign).

stormænd.

forsøge at trænge ind; angribe.

kordøren, åbningen fra kirkeskibet til koret.

meget.

sådanne.

således.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 7.614, og Grundtvig 1845, nr. 409.

ordsprog, jf. Mau 1879, nr. 2.556, og Grundtvig 1845, nr. 343.

dvs. hvordan.

helte, krigere.

nuvel.

kejthåndede, her i betydningen: klodsede personer.

variation af ordsproget 'hvor vrede er, er hverken visdom eller råd', Mau 1879, nr. 11.809.

tillade.

helt sikkert.

forekommer det mig.

forventer.

overgav sig til Gud.

dvs. tværs.

vinduet.

klage, begrædelse.

dvs. al den stund, fordi.

undslap.

Grundtvig, N. F. S., *Grundtvigs værker*,

elskelig, elskværdig.

genkendt.

da.

krigere, helte.

jf. Mau 1879, nr. 8.467, og Grundtvig 1845, nr. 2.265.

mod, tapperhed.

usædvanlig begivenhed.

historie.

således.

oprigtige, ærlige.

danske mænds; agtværdige mænds.

opgive; undlade.

danske mænd; agtværdige mænd.

fremstilles, klarlægges.

hverken.

den danske kvindes; den agtværdige kvindes.

den danske mands; den agtværdige mands.

således.

de højrrøstede protester, ramaskriget.

åbenlyst.

de højrrøstede protester, ramaskriget.

sigter til Grundtvigs oversættelser af *Gesta Danorum* og *Heimskringla*, der udkom i 1818-1823, men allerede i 1816 var under udarbejdelse.

Anvendt litteratur

- Grundtvig, N.F.S. (1845) *Danske Ordsprog og Mundheld, samlede og ordnede af Nik. Fred. Sev. Grundtvig*. København
- Mau, Edvard (1879) *Dansk Ordsprogs-Skat*, bind 1-2. København
- Ægidius, Jens Peter (1977) *Knytlinge Saga. Knud den Store, Knud den Hellige, deres mænd, deres slægt*. København